

Асанбекова Нурзат Асанбековна “Жогорку класстарда кыргыз тилин окутуунун этнопедагогикалык негиздери” аттуу темадагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишинин расмий оппоненти педагогика илимдеринин кандидаты А.М.Исраилованын пикири

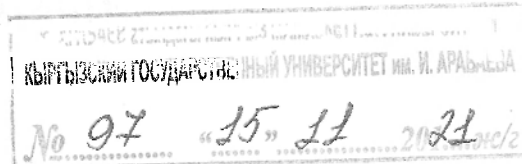
I. Теманын адистике дал келиши. Изденүүчү Асанбекөва Нурзат Асанбековна “Жогорку класстарда кыргыз тилин окутуунун этнопедагогикалык негиздери” аттуу темадагы эмгеги өзүнүн объектиси, предмети, мазмуну жана изилдениш багыты боюнча 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистигине дал келет.

II. Теманын актуалдуулугу. Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 29-январындагы «Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы жөнүндө» Жарлыгында билим жана тарбия маселесине өзгөчө көңүл бөлүнүп, «билим берүү системасында тарбия берүүнүн улуттук маданий-руханий-адеп-ахлактык жана үй-бүлөлүк баалуулуктарга ылайык келүүсүн камсыз кылуу» талабы коюлган. Аталган Жарлыкты турмушка ашыруу боюнча иштелип чыккан Концепцияда көнкреттүү көюлган талапты жана максатты ишке ашырууну, баарыдан мурда, кыргыз тилин окутуунун мазмунун улуттук баалуулуктар менен толуктоо зарыл экендигин тастыктап турганы, ошондой эле улуттук баалуулуктардын уюткусу, негизи жана соолбос булагы болуп кыргыз элдик педагогикасынын бай материалдарын окутуу иштин актуалдуулугун айгинелеп турат.

Иштин актуалдуулугун аныктоодо практикада жолугуп жаткан томонкүдөй карама-каршылыктар менен чечилүүчү жагдайлар орун алып жаткандыгы эске алынган. Алар:

1. Кыргыз тилин кыргыз жаштарына окутууда жаңы педагогикалык негиздерге кыргыз элдик педагогиканын, улуттук этнопедагогиканын негиздерин бирдей колдонуу азыркы учурдун талабы.

2. Кыргыз элдик таалим-тарбия берүүнүн салттары, табылга тажрыйбалары, элдик оозеки чыгармачылыкта, акындар поэзиясында, кыргыз адабиятында, улуттук оюндарда ж.б. чагылдырылган идея-түшүнүктөр илимий-педагогикалык оңүттөн кыйла изилдениши кыргыз тилин окутуунун этнопедагогикалык негиздерин иштеп чыгууга түрткү берет.

Этнопедагогика, анын ичинде кыргыз этнопедагогикасы илим катары калыптанып, өнүгүп, алардын натыйжалары билим берүүдө улам кеңири жана натыйжалуу колдонула баштагандыгына карабастан, кыргыз тилин орто мектептерде окутууда бир катар карама-каршылыктар орун алып келүүдө. Алар:

- И.Арабаев жазган алгачкы кыргыз алиппеси, К.Тыныстанов иштеп чыккан тунгуч кыргыз тили окуу китептери, С.Нааматов жазган алгачкы методикалык эмгектердин дидактикалык негиздери кыргыз элдик педагогикасынын бай материалдарын түзсө да бул тажрыйба, бул табылга эч негизсиз улантылбай, унутта калгандыгы;

- кыргыз этнопедагогика илими калыптанып, өнүгүп, билим берүүнүн азыркы талаптарына жооп берген эмгектер жазылып, диссертациялык иштер корголуп, методикалык окуу куралдары жарыяланып келе жаткандыгына карабастан, алардын теориялык жана практикалык жыйынтыктары кыргыз тилин орто мектептерде окутуу процессинде кеңири колдонулбай келе жаткандыгы;

- кыргыз тилин орто мектептерде окутууда элдик педагогиканын материалдары толугу менен тилдик-лингвистикалык теориялык маалыматтарды үйрөтүүнүн алкагында гана колдонулгандыгы;

- жогоруда аталган жана башка карама-каршылыктарды жоюу жана элдик педагогиканын бай казынасын кыргыз тилин окутуу процессинде колдонууга көмөк көрсөтүү максатында жана карама-каршылыктар иштин актуалдуулугун тастыктап турат.

III. Диссертациялык иштин илимий жыйынтыктары

1-жыйынтак. Жогорку класстарда кыргыз тилин окутууда окуучулардын этнопедагогикалык сөздүк корун байытуу, тилдик рухий асыл дөөлөттөр, улуттук маданий-руханий-адеп-ахлактык жана үй-бүлөлүк баалуулуктары тууралуу түшүнүктөрү учурдагы заманбап окутуп-тарбиялоо технологиясы менен тастыкталган.

2-жыйынтык. Кыргыз тили дисциплинасын окутууда этнопедагогика багытында окуучулардын кебин байытуунун дидактикалык принциптери аныкталып жана кеп ишмердүүлүгүн өстүрүү методикасынын модели иштелип чыгып, окуу процессинде сыноодон өткөрүлгөн.

3-жыйынтык. Кыргыз тили дисциплинасын окутууда окуучулардын угуу, окуу, сүйлөө, жазуу кеп ишмердүүлүгүн калыптандыруунун илимий-теориялык жана илимий-методикалык негиздери алгачкы ирет иштелип чыгып, практикага сунушталды.

IV. Диссертациядагы илимий жыйынтыктардын негизделиши жана ишмердүүлүгү

1-жыйынтык Жогорку класстарда кыргыз тилин окутууда окуучулардын этнопедагогикалык сөздүк корун байытуу, тилдик рухий асыл дөөлөттөр, улуттук маданий-руханий-адеп-ахлактык жана үй-бүлөлүк баалуулуктары тууралуу түшүнүктөрү учурдагы заманбап окутуп-тарбиялоо технологиясы менен тастыкталгандыгы жаңы болуп саналат.

2-жыйынтык жаңы деп эсептөөгө болот, себеби жогорку класстарда кыргыз тилин окутууда окуучулардын этнопедагогикалык сөздүк корун байытуунун педагогикалык шарттары аныкталып жана кеп ишмердүүлүгүн өстүрүү методикасынын теориялык модели иштелип чыгып, окуу процессинде сыноодон өткөрүлгөн.

3-жыйынтык жаңы деп эсептөөгө болот, анткени окуучуларга эне тилин окутуунун негизинде алардын этнопедагогика багытында сөздүк кордун байытуунун кеп ишмердүүлүгүн калыптандыруунун жана өнүктүрүүнүн илимий-теориялык жана илимий-методикалык негиздери иштелип чыккан;

4-жыйынтык жарым-жартылай жаңы болуп саналат, анткени эксперименттик жумуштар буга чейин да кыргыз тили боюнча жогорку окуу жайларда, мектептерде аткарылып келет.

5-жыйынтык жаңы деп эсептөөгө болот, жогорку класстардын окуучуларынын этнопедагогика багытында сөздүк корун байытуунун илимий багыттары, кыргыз тили сабагында кеп ишмердүүлүгүнө окутуунун методикасы, этнопедагогика илими боюнча илимий изилдөөлөр, тилдик-коммуникативдик жактан окутуп-тарбиялоонун теориялык маселелери бул иште алгач ирет сөзгө алынган.

VI. Алынган жыйынтыктардын ички биримдигин баалоо

Изилдөөгө алынган жыйынтыктар ички биримдикке, улантуучулук мүнөзгө, логикалык ырааттуулук, маани-маңыздык байланыштуулукка ээ.

VII. Алынган жыйынтыктардын тиешелүү актуалдуу проблемага, теориялык же колдонмо маселеге багытталышын баалоо

Н.А.Асанбекованын диссертациялык иши педагогика илиминде буга чейин изилдөөгө алына элек маселеге, башкача айтканда, этнопедагогика багытындагы окуучулардын кеп ишмердүүлүгүн өстүрүүнүн методикасын, методологиялык негиздерине иликтөө жүргүзүү менен кыргыз тилин жогорку класстардын окуучуларынын кеп ишмердүүлүнүн жазуу, окуу, сүйлөө, угуу багыттары боюнча окутуу талаптарын аткаруу менен аныктоого багытталган. Ошондуктан диссертациянын жыйынтыктары, материалдары, жоболору илимий-изилдөөчүлүк, илимий-методологиялык, билим берүүчүлүк, практикалык мааниге ээ.

VIII. Диссертациянын негизги жоболорунун, жыйынтыктарынын, бүтүмдөрүнүн жетиштүү санда жарык корүшү

Диссертациялык изилдөөдөн алынган негизги жыйынтыктар, көрсөткүчтөр, бүтүм-корутундулар КР ЖАКнын тизмесине кирген же индекстелген системага кирген басылмаларда диссертанттын жеке авторлугу менен жарык көргөн 12 макалада илимий жетекчиси менен бирдикте 1 макалада чагылдырылган.

IX. Авторефераттын диссертациясынын мазмунуна шайкеш келиши

Автореферат диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максаты менен милдеттерине шайкеш келет. Авторефератта диссертациянын кецири идеялары, жыйынтыктарынын жазылышы, автордун кошкон салымы, жаңылыгынын даражасы, изилдөөнүн практикалык баалуулугу көрсөтүлгөн. Авторефератта коюлуучу талаптар толук сакталган.

X. Диссертациянын мазмунунда жана жасалгандыгында айрым мүчүлүштүктөр

Диссертациянын жана авторефераттын мазмунунда, жасалгаланышында орун алган төмөнкүдөй айрым жагдайлар боюнча сын-пикир, сунуш айтууга болот.

1. Текст ичинде шилтелмедерди берүүдө бирдейлик сакталбай калган, айрым шилтелмедерде, эмгектин чыккан жылы, бети көрсөтүлсө, айрымдарында автор, эмгектин чыккан жылы, айрымдарында болсо, эмгектин аталышы, бети көрсөтүлгөн.

XI. Диссертациянын КР ЖАКнын “Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү Жобосунун” талаптарына ылайык Келиши

Асанбекова Нурзат Асанбековна “Жогорку класстарда кыргыз тилин окутуунун этнопедагогикалык негиздери” аттуу диссертациясы КР ЖАКнын кандидаттык диссертацияларга коюлуучу талаптарына жооп берет, ал эми анын автору 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алууга татыктуу.

Расмий оппонент, педагогика
илимдеринин кандидаты, доцент м.а.:

Исираилова А.М.

